

Hajduk, Ryszard

Osoby konsekrowane - prorocy we współczesnym świecie

Studia Redemptorystowskie nr 3, 245-259

2005

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

OSOBY KONSEKROWANE – PROROCY WE WSPÓŁCZESNYM ŚWIECIE

Bóg wzbudza proroków, gdy ludziom grożą niebezpieczeństwa. Nie są to jednak niezależnie od człowieka występujące w naturze kataklizmy, gdyż to oni sami są ich przyczyną. Zagrożenie pojawia się, gdy ludzie zapominają o swojej godności i o swoim powołaniu, gdy lekceważą prawa chroniące ich życie i gwarantujące im pomyślność.

W dzisiejszym świecie pojawiają się zagrożenia, z których istnienia ludzie czasem nie zdają sobie sprawy. Życie niejednokrotnie nabiera takiego tempa, że trudno dostrzec występujące w świecie procesy i zjawiska, które mają destrukcyjny wpływ na ludzką egzystencję. Chodzi zwłaszcza o niepewny i bezbarwny obraz jutra, poczucie osamotnienia, podziały i kontrasty, egocentryzm izolujący jednostki i grupy od innych, narastanie powszechnej obojętności etycznej, gorączkowe zabieganie o własne interesy i przywileje, zanik solidarności międzyludzkiej, nihilistyczne prądy myślowe, hedonizm czy tzw. „kulturę śmierci” (por. *Ecclesia in Europa*, 8-9).

W takiej sytuacji Bóg nie może milczeć, dlatego wzbudza ducha prorockiego w Kościele. Znakiem jego obecności jest nie tylko postawa i nauczanie Jana Pawła II, ale także obecność osób konsekrowanych we wspólnocie wierzących w Chrystusa. To im Bóg zleca misję prorocką wobec dzisiejszego świata, powołując ich do dawania świadectwa na wzór proroków, którzy za swoją wierność Bogu byli gotowi oddać życie (*Vita Consecrata*, 85).

I. MISJA PROROKA

Bóg powołuje ludzi, aby całą swoją egzystencją w Jego imię głosili światu prawdę, która wskazuje drogi wyzwolenia z bałwochwalstwa, ucisku i krzywdy społecznej. W ręku Stwórcy prorok jest jak drewno dla ognia, wska-

zuje on na obecność Boga w świecie. Przez proroka, któremu Bóg dał poznać swoją wolę, dociera do ludzi orędzie zbawienia, w którym ukryte jest wezwanie do przemiany osobistego życia i do naprawy niesprawiedliwych struktur społecznych. Posłannictwo proroka nie jest ani intratnym, ani prestiżowym zajęciem. Ceną, jaką prorok płaci za wypełnienie misji, jest niechęć i przesładowanie.

1) Dotknięty przez Boga

Słowo „prorok” (hebr. *nabi*) oznacza: ten, kto jest powołany; ten, który ma powołanie. Słowa „prorok” nie należy rozumieć w sensie czasowym (przepowiedzieć), lecz w sensie zastępstwa: mówić zamiast kogoś¹. Prawdziwy *nabi* nie tylko otrzymuje zadanie, ale również i przesłanie, które musi wiernie przekazać.

W Biblii życie proroków naznaczone jest specyficznym doświadczeniem Boga². Orędzie prorockie wypływa z doświadczenia religijnego i dotyczy całej osoby. Profetyczne poznanie Boga posiada charakter osobisty i dynamiczny. Opiera się na doświadczeniu potężnej i niewzruszonej woli, która sprawia, że profetyczne przepowiadanie cechuje prymat etyki. Wądaniami moralne są poddane absolutnej powadze doświadczenia Boskiej woli w historii.

Prorok zabiera głos w imieniu Boga, jest głosi-cielem Jego woli, Bożych postanowień. Jego działanie nie ma nic wspólnego z wygłaszaniem przepowiedni, gdyż zabiera on głos tylko w odniesieniu do terażniejszości. Jeśli nawet mówi o przyszłości, to nie jako jasnowidz czy wróżbita, lecz ze względu na terażniejszość³.

Zadaniem proroka jest być świadkiem niewidzialnego Boga, który bierze człowieka w swoje posiadanie, aby przez jego egzystencję ujawnić się światu. Prorok żyje, aby inni mogli poznać Boga i Jego plany. Prorok pełnym głosem obwieszcza światu, że Bóg i Jego wola są najważniejsze⁴.

Prorok jest świadkiem Boga między ludźmi. Proroka różni od nauczyciela to, że prorok jest wolny od przyjętych w danym okresie wzorców nauczania. Nauczyciel przekazuje wiedzę, zaś prorok widzi obecność Boga w życiu świata i pozwala dostrzec ją innym. Prorok wskazuje na Boga, do którego należy „dzisiaj”⁵.

¹ J. Murphy-O'Connor, *Neubelung der Predigt. Die Predigt bei Paulus, dem Verkünder*, Luzern 1968, s. 51.

² G. Lanczkowski, *Prophet(en): I. Religionsgeschichtlich*, w: J. Höfer, K. Rahner, *Lexikon für Theologie und Kirche*, t. VIII, Freiburg i. B. 1986, s. 794.

³ C. H. Peisker, *Die Propheten*, w: C. H. Peisker, *Kleine Predigttypologie*, t. II: *Das Alte Testament*, Stuttgart 1965, s. 160.

⁴ A. Pigna, *Testimonianza profetica ed eschatologica della vita consacrata*, „Rivista di Vita Spirituale” 6 (2002), s. 647.

⁵ K. Guzowski, *Prorockie powołanie Kościoła wobec Europy i świata*, „Roczniki Teologiczne” 2 (2003), s. 188.

2) Działający w imię Boga

Swoich wybranych Jahwe bierze całkowicie w posiadanie i przygotowuje ich do swojej posługi. Podczas ich działalności w różnym czasie i przy różnych okazjach dociera do nich słowo Boże, które zapowiada jakieś doniosłe wydarzenia. Występują oni jako prorocy szczęścia lub nieszczęścia dla swojej generacji, a nieraz spoglądają w przyszłość, zapowiadając zbawienie na końcu dziejów. Zabierają głos w odniesieniu do politycznych wydarzeń, do czego skłania ich świadomość, iż Boży plan zbawienia obejmuje całą ludzką egzystencję we wszystkich jej wymiarach⁶.

Prorocy przynoszą z sobą orędzie, które charakteryzuje się nowością. Dzieje się tak dlatego, iż spoglądają na rzeczywistość z Bożego punktu widzenia. Dla ludzi Boży ogląd rzeczywistości jest zawsze czymś zadziwiającym i zaskakującym, gdyż przełamuje ludzkie standardy, które często pozostają w opozycji do Bożego prawa. Dlatego też głoszenie prorockie rozciąga się między obnażeniem ludzkiej niewierności a wezwaniem do nawrócenia⁷.

Prorok nie wpada w ekstazę, nie głosi przy utracie zmysłów. Nie ma nic wspólnego z glosolaliami, które polegają na mówieniu innymi językami. Nie jest jasnowiedzem ani wróżbitą, ale odbiorcą słowa Bożego i jego głosicielem w duchu moralno-parakletycznym, ze względu na wspólnotę, którą napomina, przestrzega, pociesza i poucza. Prorok nie ewangelizuje niewierzących, ale przemawia do tych, którzy wyznają wiarę w Boga⁸.

Prorok jest wewnętrznie złączony z Panem historii i z ludem pielgrzymującym na ziemi. Nie jest ekspertem od przewidywania przyszłych wydarzeń, lecz przekazuje sens przyszłości, aby rozświetlić w tej perspektywie sytuację obecną wraz z szansami i niebezpieczeństwami, jakie w niej tkwią.

Zadaniem proroków jest skierować do ludzi odpowiednie wezwanie we właściwej chwili dziejowej. Słowo proroka jako wysłannika nie jest jakąś wszędzie i zawsze obowiązującą formą objawienia, lecz przesłaniem istotnym i obowiązującym w danym momencie historii⁹.

Głos proroka odnosi się także do wydarzeń minionych. Prorok swoim słowem wzywa do uznania tego, czego Bóg dokonał w przeszłości. Wyptywa stąd dla ludzi nadzieja na przyszłość, gdyż w świetle wydarzeń minionych mogą odkryć znaczenie teraźniejszości i przesłanie, które w niej rozbrzmiewa¹⁰. To, co minione, pozwala tak popatrzeć na czas obecny, by znaleźć w nim podstawy nadziei na przyszłość.

⁶ H. Gross, *Prophet(en): II. Biblisch. Im Alten Testament*, w: J. Höfer, K. Rahner, *Lexikon für Theologie und Kirche*, t. VIII, Freiburg i. B. 1986, s. 797.

⁷ P. Mariotti, *Contestazione profetica*, w: S. de Fiores, T. Goffi, *Nuovo Dizionario di Spiritualità*, Cinisello Balsamo 1985, s. 281.

⁸ C. H. Peisker, s. 163.

⁹ C. Westermann, *Grundformen prophetischer Rede*, München 1964, s. 70.

¹⁰ B. Häring, *Profeti*, w: S. de Fiores, T. Goffi, *Nuovo Dizionario di Spiritualità*, Cinisello Balsamo 1985, s. 1275.

Zadaniem proroka jest poznać zamiary Boga względem historii i wniknąć w jej boski ogląd. Ma on wzywać ludzi, aby zrezygnowali z własnego oglądu rzeczywistości, a spojrzeli na swoje życie i otaczający ich świat oczyma Boga. Kontemplacja prorocka, której owoce komunikowane są ludziom, pomaga im odkryć, jak wielkich dzieł Bóg dokonuje ze względu na szczęście swoich stworzeń¹¹.

3) Demaskujący zło

Prorocy wspominają wielkie dzieła Boże w historii i domagają się, by oddawać cześć owemu wspomnieniu poprzez odpowiednie postępowanie. Jako ci, którzy pielęgnują żywe wspomnienie Boskiej opieki i pomocy, demaskują obecne w ludzie dążenia do stosowania ucisku i ukazują wizję, która inspirowała ich przodków i która w dalszym ciągu jest w stanie prowadzić ludzi ku pełni zbawienia¹².

Prorok poddany działaniu Ducha Świętego posiada dar szczerości i odwagi, które pozwalają na krytykę postaw ludzkich i porządku publicznego. Chociaż jego pierwszym zadaniem nie jest kontestacja, lecz głoszenie zbawienia, to jednak demaskowanie grzechów – zwłaszcza nadużyć w sferze władzy, ale także przewinień ludu – stanowi integralną część misji prorockiej. Celem przepowiadania proroków jest zawsze przemiana serca, która pozwala człowiekowi nawrócić się do Boga i osiągnąć zbawienie¹³.

Powołanie prorockie polega na pełnieniu funkcji krytycznego sumienia względem postaw ludzkich, a także wobec społeczeństwa i pojawiających się w nim kwestii moralnych. W sensie biblijnym proroctwo jest „odwagą jednostki”, która z Bożego mandatu w pojedynkę wypowiada walkę złu występującemu w ludzkim zachowaniu i w całych układach społecznych¹⁴.

Kontestacja prorocka musi być widziana przede wszystkim jako wyraz wolności Boga w dokonywaniu oceny historii oraz tworzących ją ludzi. Zadaniem proroków jest demaskowanie niewierności ludu, który łamie przymierze, niszczy ołtarze i zabija proroków Pańskich (por. 1 Krl 19,10.14). W takiej sytuacji Jahwe wzbudza ludzi posłusznych, którzy domagają się od swoich współziomków opowiedzenia się za Bogiem prawdziwym i jedynym (por. 1 Krl 18,21)¹⁵.

Siła posługi prorockiej nie tkwi w błyskotliwości sformułowań ani w kunszcie oratorskim. Prorok nie ogranicza się do udzielania rad i wygłaszania kazań. Tylko w spotkaniu z prorokami, którzy sami wiernie postępują zgodnie z głoszonym przez siebie orędziem, ludzie mogą odnaleźć siłę do tego, by po-

¹¹ J. Daniélou, *Le Christ prophète*, „La Vie Spirituelle” 78 (1948), s. 164.

¹² H. J. M. Nouwen, *Suche nach Einklang. Von der geistlichen Kraft der Erinnerung*, Freiburg i. B. 1993, s. 62.

¹³ B. Häring, s. 1274.

¹⁴ E. Lang, *Prophetie*, w: P. Eicher, *Neues Handbuch theologischer Grundbegriffe*, t. IV, München 1991, s. 310.

¹⁵ P. Mariotti, s. 279.

zostawić dotychczasowy punkt widzenia i przekroczyć do tej pory, zdawałoby się, pewne i bezpieczne granice nadane własnej egzystencji.

Prawdziwy prorok – całkowicie bezbronny, często samotny – głosi pokój i sam pokazuje, co znaczy nim żyć. Gdy przeciwstawia się niegodziwości, naraża się na gwałtowny sprzeciw i kontratak. Budząc tego rodzaju reakcje, nie wdaje się w wymianę ciosów, ale pozostaje człowiekiem pokoju, który woli umrzeć, aniżeli użyć przemocy.

Prorok jako człowiek pokoju nie wygłasza pochlebstw, ale jest gwałtownikiem w słowie. Głosi „gniew Boży” w odniesieniu do ludzi niegodziwych i tych sektorów życia religijnego, w których nie dokonuje się nawrócenia¹⁶. „Gniew Boga” jest skierowany także przeciw przedstawicielom religii, którzy nie szukają chwały Bożej, lecz tylko własnych sukcesów i uznania u ludzi. Kontestacja prorocka demaskuje zakusy złego, który usiłuje zniszczyć człowieka wewnętrznego, sprowadzając go na drogi egoizmu i konsumpcji.

4) Przemawiający całą egzystencją

Prorok nie otrzymuje potwierdzenia swej misji od króla lub kapłanów; wie, że jest wybrany i posłany przez Boga. Nie ma też żadnej próby jego wiarygodności poza świadectwem życia i mocą jego słowa, za pomocą których przekazuje doświadczenie Boga. Słowa proroka pochodzą z serca Bożego, są wpisane w jego człowiecze serce i w ten sposób mogą dotknąć i poruszyć serca ludzi dobrej woli.

Prorok nigdy nie mówi o Bogu w sposób abstrakcyjny i bezosobowy. Gesty i obrazowy język proroka poruszają całą osobę, do której się zwraca, tzn. jej intelekt, wolę, uczucia i pragnienia. Prorok swoim życiem wyjaśnia treść głoszonego przez siebie orędzia prorockiego. Sam pokazuje, co znaczy wejść na drogę, którą Bóg pragnie prowadzić ludzi. Całą swoją egzystencją przekazuje ludziom gorącą miłość i świętość Boga, który nie może znieść obecności fałszywych bogów obok siebie¹⁷.

Prawdziwego proroka cechuje zgodność między sposobem życia a wypowiedzianym słowem. Na czynach bowiem szybciej można zbudować autorytet aniżeli na samym powoływaniu się na Boga, co może być czasem potraktowane jako nadużycie, a zwłaszcza wtedy, gdy nie można dostrzec harmonii między głoszonymi poglądami a postawą człowieka.

Życie proroka zharmonizowane z głoszonym słowem nie daje jeszcze żadnej gwarancji na to, że orędzie zostanie przyjęte przez ludzi. Ludzie mogą bowiem dokonać wyboru jednego orędzia prorockiego spośród wielu. Najczęściej ich wybór pada na wygodniejsze dla nich przesłanie (por. Jr 5,30-31; Mi 2,11)¹⁸.

¹⁶ Tamże, s. 286.

¹⁷ B. Häring, s. 1273.

¹⁸ F.D. Hubmann, *Prophezie und Öffentlichkeit*, „Theologisch-Praktische Quartalschrift” 1 (2005), s. 41-42.

5) Prześladowany ze względu na Boga

Prorocy znajdują się w samym centrum wydarzeń i występują na forum opinii publicznej. Ze względu na swoją pozycję mogą wywierać istotny wpływ na rzeczywistość. Nie są to jacyś samotnicy, żyjący z dala od ludzi, ale osoby, które w swojej społeczności odgrywają ważną rolę.

Prorocy nie są ustanawiani, aby panować nad innymi. Nie są klasą społeczną lub kastą ani też nie są opłacani przez swoich mocodawców. Wręcz przeciwnie, często poddani są prześladowaniom i skazani na cierpienie zadawane im przez tych, którzy sprawują władzę na ziemi. Prorocy narażają się na odrzucenie, gdyż ich zadaniem jest odsłaniać istniejące w społeczeństwie formy ucisku, demoralizację, stronnictwo, przemoc stosowaną przez klasy panujące wobec najbiedniejszych. Prorok jest prześladowany, gdyż ludzie, nie bacząc na prawo Boże, chcą układać sobie rzeczywistość według własnych planów i nie chcą, by ktoś im w tym przeszkadzał¹⁹.

Ludzie żywią wobec proroków wielkie oczekiwania. Tylko ci prorocy, którzy są w pełni świadomi swojej roli, są w stanie oprzeć się tego rodzaju naciskom oraz własnej dążności do sukcesu i uznania. Wówczas też mogą trwać wiernie na swoim stanowisku, nie ulegając presji „kolegów po fachu”, którzy prorokują, aby się przypodobać prominentom. Prorocy często są bezradni wobec siły swych przeciwników i nie pozostaje im nic innego, jak tylko czekać i dbać o to, by orędzie było stale obecne w świadomości publicznej aż do czasu, gdy ich słowa się wypełnią.

II. ŻYCIE KONSEKROWANE JAKO ZNAK PROROCKI

Osoby konsekrowane, które uważnie wsłuchują się w słowa Boże w różnych sytuacjach dziejowych, dają swoim życiem, słowem i czynami świadectwo prorockie, gdy występują jako rzecznicy Boga przeciw złu i grzechowi (por. *Vita Consecrata*, 84). Przedmiotem tego świadectwa „powinno być przede wszystkim pierwszeństwo Boga i dóbr przyszłych, czego przejawem jest naśladowanie Chrystusa czystego, ubogiego i posłusznego, całkowicie oddanego chwale Ojca oraz miłości do braci i siostr. Już samo życie braterskie jest czynnym prorocstwem w społeczeństwie, które odczuwa głęboką – choć czasem nieuświadomioną – tęsknotę za braterstwem bez granic” (*Vita Consecrata*, 85). Osoby konsekrowane jako prorocy nie mogą zadowolić się przebywaniem w cieniu murów klasztornych, ale zgodnie ze swoim charyzmatem muszą jawnie i odważnie występować na forum publicznym, wskazując na obecność Boga w życiu ludzi i komunikując im Jego wolę. Aby wypełnić swą

¹⁹ J. Daniélou, s. 168.

misję, nie mogą cofnąć się przed niczym, nawet jeśli za wierność swemu posłannictwu mieliby zapłacić wielkimi ofiarami.

1) Istota proroctwa – wszystko ze względu na Chrystusa

Życie konsekrowane jest nie tyle naśladowaniem Chrystusa, co samym życiem Chrystusa. W życiu konsekrowanym nawet świadectwo wiary pozostaje w tle. Istotą jest bowiem szukanie Boga. Dzisiaj, zamiast bezpośrednim głoszeniem Chrystusa, ludzie Kościoła zajęci są często promocją wartości ludzkich. Nie należy tych dwóch rzeczy sobie przeciwstawiać; niemniej jednak trzeba pamiętać, że w chrześcijaństwie prymat należy się Chrystusowi. Potrzeba więc ludzi, którzy zaświadczą publicznie, iż Chrystus jest dla nich ważniejszy niż wszystko inne. Chrystus bowiem, i tylko On, jest celem, miarą, sensem i uzasadnieniem ludzkiego istnienia. Potrzebne jest świadectwo osób konsekrowanych, które swoim życiem pokazują, że są całkowicie skoncentrowane na Bogu, a życie ich polega na naśladowaniu Chrystusa i upodobnieniu się do Niego²⁰.

Jezus jest objawieniem królestwa Bożego. Kto chce budować królestwo Boże, jest wezwany, by ożywić w sobie misterium Chrystusa, zrobić Mu miejsce w swoim własnym życiu, przygotować się i oczekiwać na Jego powtórne przyjście. Świadectwo eschatologiczne jest fundamentalnym aspektem profetycznego wymiaru życia konsekrowanego. Tajemnica królestwa Bożego tkwi w tym, że życie i działanie Jezusa na ziemi są prawdziwą i właściwą antycypacją tego, co stanie się na końcu czasów.

Życie konsekrowane ukazuje tajemniczą obecność królestwa Bożego w historii i zwraca przy tym szczególną uwagę na jego ostateczne wypełnienie się. Wszystko w życiu konsekrowanym jest podporządkowane temu, aby nastąpiła pełnia królestwa Bożego.

Antycypacja królestwa Bożego nie jest jedynie życzeniem, ale w pewnym sensie jest już rzeczywistością. Życie zakonne jest żywym proroctwem, gdy wspólnoty zamieniają się w przestrzeń panowania Boga. Nie ma w nich wówczas miejsca na szukanie przyjemności czy na realizację swoich upodobań. Liczy się bowiem tylko wola Boga.

Świadectwo profetyczne życia zakonnego jest niezwykle istotne dla Kościoła, gdyż pozwala podtrzymać na sposób żywy i widzialny pragnienie spotkania z Chrystusem, co wyraża się w oczekiwaniu na Jego powtórne przyjście. Kościół, który nie żyje w oczekiwaniu na przyjście Pana, gubi sens prawdziwej *sequeli*, gdyż trudno mówić o naśladowaniu Chrystusa bez pragnienia przebywania z Nim. Oczekiwanie na przyjście Pana stanowi impuls do autentycznej służby na rzecz budowania królestwa Bożego.

²⁰ A. Pigna, s. 655.

Profetyczna misja życia konsekrowanego oznacza: uobecniać postawę Chrystusa skierowanego całkowicie ku Ojcu; przypominać i objawiać obecność Chrystusa, który kroczy z nami ścieżkami historii, głosić nadejście królestwa Bożego, które stanowi kres ludzkiej historii, dawać świadectwo radykalizmu wiary i świadectwo chrześcijańskiej nadziei.

Świadectwo profetyczne osoby konsekrowanej staje się pełne, gdy pokazuje, że miłość Boża nie zuboża człowieka, ale pozwala mu w pełni się zrealizować. Wybór Boga to droga do szczęścia. Życie zakonne jest prorocstwem dla tych, którzy stoją wobec konieczności dokonania wyboru projektu życiowego. To coś więcej aniżeli wybór stanu czy zawodu. Osoby konsekrowane, które wiążą się z Bogiem do końca życia poprzez profesję rad ewangelicznych, ukazują egzystencjalną wartość Bożej miłości, która nadaje sens całemu ich istnieniu.

Radość osób konsekrowanych pokazuje, że ich życie znajduje swoje całkowite spełnienie w oddaniu się na służbę Bogu. Jest to ślad, który wskazuje na działanie Trójcy Świętej w historii. Ludzie chcą widzieć radość osób konsekrowanych płynącą z bycia z Panem. Jest to możliwe, gdy dusze przenika duch chrześcijański. Chodzi o doświadczenie, które może być przekazane dalej: „To uczyńskił mi mój Pan”.

Prorok nie jest człowiekiem sukcesu. Niebezpieczną rzeczą jest, gdy wspólnoty kościelne oraz zgromadzenia zakonne starają się o osiągnięcie wymiernych sukcesów w swojej działalności, aby tym samym zaznaczyć wyraźnie swoją obecność w społeczności. Tylko pozorne korzyści przyniesie osobom konsekrowanym popularność medialna albo pozyskiwanie dóbr materialnych. Z pewnością większe oddziaływanie na środowisko będzie mieć postawa bezinteresownej miłości, promieniowanie pokojem i humor, w czym ludzie będą mogli dostrzec działanie samego Boga²¹.

2) Siła przemieniająca prorocstwa – nowy styl życia

Dzisiaj prorok to ktoś, kto ukazuje światu, jak bardzo Bóg w swoim działaniu jest niezależny od ludzi i samego Kościoła. Prorok nie poddaje się schematom teologicznym swoich czasów, lecz spogląda na rzeczywistość z perspektywy Boga i przekazuje ludziom Jego osąd współczesnej rzeczywistości. Orędzie prorockie nie zawiera niczego nowego w stosunku do Ewangelii i jest zgodne z dogmatami. Wnosi jedynie istotne innowacje w dziedzinę dyscypliny i praktyki, tak aby życie było jeszcze bardziej zgodne z Ewangelią.

Istotną treścią kontestacji prorockiej jest dzisiaj wezwanie do zgodności wyznawanej wiary z życiem, do harmonii pomiędzy głoszonym słowem Bożym a praktyką chrześcijańską. Taka postać proroka domaga się jasności

²¹ M. Kehl, *Wohin geht die Kirche – wohin gehen die Orden? Zur Situation von Kirche und Orden*, „Ordenskorrespondenz” 1 (2002), s. 47.

co do wyznawanych przekonań, których radykalizmu nie stępi żadna koniunktura.

Innym aspektem funkcji profetycznej życia konsekrowanego jest proponowanie „nowych modeli” życia i posługi wobec zmian historycznych i wynikających z nich wyzwań. Do najważniejszych zadań prorockich życia konsekrowanego należy głoszenie wartości ubóstwa, czystości i posłuszeństwa poprzez radykalizm i radość życia radami ewangelicznymi. Potrzeba w tym względzie nowych form, które zagwarantują realizację ewangelicznego ideału i będą czytelne dla współczesnych ludzi.

Istota profetycznej funkcji życia konsekrowanego polega na tworzeniu nowego stylu życia, który stanowiłby alternatywę dla społeczeństwa nastawionego na konsumpcję. Urząd prorocki, który wiezie ku nowej przyszłości, domaga się bezpardonowego, często bolesnego w skutkach demaskowania iluzji, która sugeruje, jakoby „doszliśmy już do ostatecznej formy naszej wiary” czy też „odkryliśmy ten styl życia, który najlepiej odpowiada naszym ideałom”²².

W życiu zakonnym pojawia się pokusa, by pierwotną wizję życia konsekrowanego zastąpić mniej lub bardziej wygodną interpretacją tej wizji. Jest to wiodące do samozadowolenia ograniczenie wizji do naszych własnych potrzeb i zamierzeń. Należy więc uświadomić sobie obecność określonych potrzeb, które niekoniecznie muszą być zgodne z ideałem chrześcijańskim. Wówczas pojawia się szansa, by usunąć wszelkie przeszkody uniemożliwiające właściwy rozwój. Ludzie, którzy związani są psychicznymi i duchowymi łańcuchami, nie są w stanie pozostawić dotychczasowego sposobu życia i powrócić do pierwotnego ideału.

3) Autorytet proroctwa – zgodność słów z życiem

Zadaniem osób konsekrowanych jest ukazać wiarę nie tyle słowami, co życiem. Ukazać wiarę to znaczy ukazać sens życia w komunii z Bogiem i między ludźmi. Prorok jest w głębokiej zażyłości z Bogiem, dlatego potrafi usłyszeć Jego głos i dostrzec Jego obecność w historii. Bóg czyni go narzędziem objawienia swego słowa. Słowo Boże jest skuteczne; spełnia to, o czym mówi. Przede wszystkim dzieje się to w życiu człowieka, który ma je przekazywać.

Pierwszym zadaniem proroka jest być tym, do czego został powołany, osobą, która karmi się słowem Bożym, żyjąc w świecie, który podchodzi do niego z lekceważeniem. Dla proroka nie jest najważniejsza skuteczność jego misji, ale to, że należy do Boga i wypełnia otrzymane od Niego zadanie. Prawdziwy prorok jest wierny Bogu niezależnie od tego, czy ma posłuch u ludzi czy nie.

²² A. Pigna, s. 653.

Osoby konsekrowane realizują swoją misję prorocką w pierwszym rzędzie przez świadectwo. Osoba konsekrowana oddaje się Bogu nie tyle po to, by otrzymać od Niego misję, ale by być misją: głosić Ewangelię i dawać świadectwo prorockie całą swoją egzystencją.

Bezkompromisowość proroka imponuje innym. Dla niego wszystko posiada względną wartość: instytucje, ideologie, projekty. Liczy się tylko Bóg; dlatego odrzucając wszystko inne, prorok głosi swoją postawą, że Bóg jest ponad wszystkim. Słucha słowa Bożego i z całej siły pragnie pozostać mu wierny. Wiara daje mu siłę do życia. Równocześnie jest mocno zakorzeniony w rzeczywistości i wrażliwy na potrzeby chwili.

Prorok potrafi czytać znaki czasu i właściwie na nie odpowiadać w świetle wiary. W tym, co przeżywają ludzie, prorok dostrzega prawdziwe znaki obecności Boga w świecie²³. Prorok potrafi odczytać wezwanie Ducha Pańskiego, który przemawia poprzez konkretne sytuacje i wydarzenia; w ten sposób pomaga wierzącym pełniej zrozumieć słowo Boże, które pochodzi od tego samego Ducha. Gdy osoba konsekrowana krytycznym okiem proroka spogląda na życie Kościoła i społeczeństwa, pełni wobec nich rolę sumienia. W imię posłuszeństwa woli Bożej nie przyryka oczu na krzywdę ludzi, którzy cierpią z powodu niekorzystnej dla nich sytuacji społeczno-gospodarczej, ale staje otwarcie w ich obronie. W imię prawdy i wierności Bożemu orędziu prorok umie się narazić możliwym tego świata, którzy wykorzystują małych i biednych.

Prorok głosi ubóstwo i pokorę Chrystusa wobec Kościoła posiadającego bogactwa i poszukującego sprzymierzeńców wśród władców tego świata. Kryzys Kościoła bierze się stąd, że koncentrując się na pomnożeniu własnych dóbr i wzroście znaczenia w społeczeństwie, przestaje być kontestacją prorocką. Gdy Kościół w swym działaniu skupia się na sobie, nie spełnia swojej misji w świecie, a w konsekwencji traci swoją tożsamość i rację bytu. Skutkiem tego jest brak powołań.

Orędzie profetyczne głoszone jest życiem, które samo mówi, że królestwo Boże jest blisko. Moc proroctwa nie jest zależna od układów społecznych czy obowiązujących aktualnie prądów myślowych, gdyż opiera się ona na prawdzie, którą prorok przekazuje ludziom w imię Boże. Prawda zaś zaskakuje, przyciąga uwagę. Jest to prawda, która staje się widoczna w życiu osób konsekrowanych, dlatego można w nią uwierzyć²⁴. Jej komunikacja ma miejsce nie tyle wtedy, gdy prorok „coś” robi, ale wówczas, gdy żyje w wierności, radości i pokoju, pełen wiary w obecność Boga. Na tym polega profetyczne świadectwo Ewangelii, jakie dają osoby konsekrowane.

²³ M. Midali, *Teologia pastorale o pratica. Cammino storico di una riflessione fondante e scientifica*, Roma 1991, s. 128-129; S. Pintor, *L'uomo via della Chiesa. Elementi di teologia pastorale*, Bologna 1992, s. 117.

²⁴ R. Maloney, *Wezwanie do profetycznego świadectwa*, „Życie Konsekrowane” 1 (1997), s. 52.

Rady ewangeliczne są znakiem profetycznym, gdy przeżywa się je radykalnie. W przeciwnym razie ich profesja staje się skandalem, oszustwem, oznaką braku dojrzałości, gdy człowiek najpierw coś daje, a potem zabiera, składa siebie w ofierze, a w rzeczywistości jeszcze więcej próbuje zagarnąć dla siebie. Świadczenie prorockie może przekonać tylko wtedy, gdy będzie miało charakter radykalny, tzn. gdy wszystkie rady ewangeliczne traktowane będą jednako-wo poważnie i realizowane z takim samym naciskiem.

W proroku można zobaczyć i usłyszeć samego Boga. Osoba konsekrowana świadoma swej misji prorockiej jest blisko ludzi, którzy są w potrzebie, jest z nimi solidarna. Zadowala się w życiu tym, co jest konieczne. Źyje nadzieją na pełnię szczęścia w królestwie niebieskim i promieniuje radością Chrystusowego zmartwychwstania, w którym dostrzega swój własny los. Świadczenie prorockie stanowi centrum życia konsekrowanego, które opowiada ludziom o obecności Zmartwychwstałego w świecie.

III. ŚWIAT WSPÓŁCZESNY – TRYBUNA INTERWENCJI PROROCKIEJ OSÓB KONSEKROWANYCH

Interwencja prorocka jest zawsze reakcją na sytuację, która stanowi wyzwanie dla religii i jej wyznawców. Prorok w imieniu Boga zwraca uwagę na to, co jest sprzeczne z Jego prawem i co stanowi zagrożenie dla dobra człowieka. Adekwatność reakcji prorockiej zależy od tego, w jaki sposób wysłańcy Boży pojmują procesy zachodzące w świecie i widzą w nich płaszczyznę swojego działania.

1) Wartość wiary chrześcijańskiej w erze subiektywizmu

W czasach współczesnych religia traktowana jest jako coś bardzo subiektywnego, zarówno gdy chodzi o jej wybór, jak i sposób przeżywania. Człowiek nowoczesny stoi wobec wyboru „swojego bóstwa” wśród tych, które pojawiają się w obrębie życia społecznego. Chrześcijaństwo jest dzisiaj tylko jedną z wielu propozycji na życie religijne, przy czym podstawy wiary w Boga Jezusa Chrystusa i wynikające z niej moralne konsekwencje są często podważane. Środowisko, które podważa sensowność wierzeń religijnych, wywiera nacisk na przekonania światopoglądowe wyznawane przez konkretne jednostki ludzkie. Prowadzi to nieraz ludzi do rezygnacji z przekonań i praktyk religijnych albo też do zamiany przekazanej przez przodków religii chrześcijańskiej na jakiś inny sposób przeżywania własnej religijności²⁵.

W takiej sytuacji osoby konsekrowane jako współcześni prorocy są wezwane do obrony prawd chrześcijańskich. W świecie, który staje się coraz bardziej

²⁵ P. L. Berger, *Der Zwang zur Häresie. Religion in der pluralistischen Gesellschaft*, Freiburg i. B. 1992, s. 114.

pogański, ich zadaniem jest ukazywać na wszelkie sposoby, iż wiara w Chrystusa nie jest wartością przebrzmiałą i bezużyteczną, lecz przeciwnie – że tylko ona może nadać życiu ludzkiemu pełny sens. Dowodem na to jest samo istnienie życia konsekrowanego, które jest zewnętrznym przejawem radykalnego opowiedzenia się za Chrystusem. Życie i działalność osób oddanych bez reszty Bogu przez profesję rad ewangelicznych o wiele mocniej przemawia do ludzi niż jakiś nawet wewnętrznie spójny system przekonań religijnych. W ten sposób życie konsekrowane staje się żywą apologią chrześcijaństwa, które w najpełniejszy sposób uczy człowieka, jak nadać sens ludzkiemu przebywaniu na ziemi i umieraniu.

Doświadczenie pokazuje, iż dzisiaj znajduje akceptację religia rozumiana jako otwartość na transcendencję, na ostateczny sens życia i jego tajemniczy charakter, na doświadczenie kosmicznej jedności i pełni (np. ezoteryka, New Age czy mity pogańskie). Dobra nowina o Bogu, który stał się człowiekiem, okazuje się dziś dla wielu ludzi nazbyt konkretna i nazbyt wiążąca. Ludzie nie chcą wiązać się z jakimś osobowym boskim „Ty”. Religia jest uważana za czysto subiektywną kwestię uczucia, z którego w żaden sposób nie da się wyprowadzić intersubiektywnie wiążących zobowiązań²⁶.

Tymczasem życie konsekrowane akcentuje osobowy charakter religii chrześcijańskiej. Jego istotą jest nie tylko gromadzić się wokół osoby Syna Bożego, ale stanowić Jego żywą pamiątkę. W ten sposób ujawnia się prorocka misja życia konsekrowanego, które już poprzez samo swoje istnienie wskazuje na obecność żywego i osobowego Boga w świecie. Równocześnie osoby konsekrowane dają świadectwo, że związanie się z Jezusem na całe życie, aby Go naśladować, nie zniewala ani nie upośledza człowieka, ale go uszczęśliwia i pozwala mu osiągnąć pełnię człowieczeństwa. Współcześni prorocy, którzy żyją w przyjaźni z Bogiem, swoim przykładem pomagają ludziom przełamać lęk przed nawiązaniem osobowej, egzystencjalnej relacji z Bogiem.

2) Obrona godności człowieka wobec kwestionowania zasad moralnych

Subiektywizm w podejściu do religii wyraża się także w tym, że ludzie stawiają w centrum samych siebie, swoje osobiste cele i zamiary, które ograniczają się do doczesności. Religia wówczas dotyka tylko jakiegoś fragmentu ludzkiego życia, a nie całej egzystencji. Jest to często wiara sprywatyzowana, która nie potrzebuje wyrażać się na zewnątrz, np. w życiu wspólnoty parafialnej albo w codziennych sytuacjach życiowych²⁷.

²⁶ M. Kehl, *Kirche in der Fremde. Zum Umgang mit der gegenwärtigen Situation der Kirche*, w: G. Koch, J. Pretschner, *Wozu Kirche? Wozu Gemeinde? Kirchenvisionen*, Würzburg 1994, s. 49.

²⁷ P. Zimmerling, *Spirituelle Sehnsüchte – Die Wiederkehr der Religion*, w: M. Utsch, *Wenn die Seele Sinn sucht. Herausforderung für Psychotherapie und Seelsorge*, Neukirchen / Vluyn 2000, s. 28.

Wycie konsekrowane, któremu towarzyszy zapal prorocki, jest żywą zachętą do odważnego i publicznego wyznawania swojej wiary. Obecność osób konsekrowanych w życiu publicznym jest naturalną prowokacją do przezwyciężenia rozpowszechnianych w mediach opinii o prywatności wiary, której uzewnętrznianie jest oznaką wsteczności i zamachem na tolerancję wobec inaczej myślących. Osoby konsekrowane żyjące we wspólnocie ukazują innym wierzącym społeczny wymiar religii chrześcijańskiej, który nie może być rozumiany tylko jako jakaś mało istotna zewnętrzna manifestacja przynależności do Kościoła. W ten sposób bowiem wyraża się najgłębsza prawda o Kościele jako sakramencie wewnętrznego zjednoczenia ludzi z Bogiem i komunii wierzących zanurzonych przez Chrystusa w komunię z Bogiem²⁸.

Przejawem subiektywizacji wiary jest negowanie wartości i norm moralnych, rozluźnienie więzi z instytucją kościelną oraz swobodne podejście do praktyk religijnych. Społeczeństwo staje się coraz mniej podatne na moralne magisterium Kościoła. Mimo że zwiększa się krąg ludzi świadomie opowiadających się za moralną doktryną Kościoła, to jeszcze szybciej rośnie krąg ludzi zdecydowanie przeciwstawiających się niektórym elementom tej doktryny, zwłaszcza zaś tym, które dotyczą etyki seksualnej²⁹. Równocześnie dochodzi do głosu postawa zakwestionowania autorytetów propagujących uniwersalne wymogi moralne. Autorytety uznaje się według własnych potrzeb oraz na podstawie poglądów zaczerpniętych ze środków masowego przekazu. Społeczeństwo odchodzi od wartości tradycyjnych (autorytet, dyscyplina, posłuszeństwo) w kierunku wartości nowoczesnych (wolność, kreatywność, samorealizacja).

Tym procesom osoby konsekrowane mogą się przeciwstawić, trwając wiernie przy nauce Ewangelii i dając prorockie świadectwo umiłowania Bożej prawdy, która nie zmienia się pod wpływem mody, nacisków opinii publicznej czy propagandy medialnej. Prorocy należący do wspólnot zakonnych, którzy wiernie realizują w życiu to, co głoszą słowami, stają się autorytetami, tzn. przysługuje im wówczas prawo do krytyki rzeczywistości w imię Chrystusa, któremu służą. Wolni od jakichkolwiek zależności od świata decydentów i mecenasów finansowych, mają niekwestionowaną powinność apelowania do wierzących, by w imię wierności Bogu oraz ze względu na godność człowieka nie przekraczali Bożych praw wynikających z Ewangelii. Jako ci, którzy swoją działalnością nie starają się nigdy przypodobać ludziom możnym i wpływowym, współcześni prorocy muszą liczyć się z odrzuceniem, a nawet prześladowaniem ze strony tych, których interes stoi w sprzeczności z wolą Bożą.

²⁸ R. Hajduk, *Kształtowanie relacji międzynosobowych w Kościele jako *communio fidelium**, Kraków 2000, s. 131.

²⁹ J. Mariański, *Kościół katolicki w społeczeństwie obywatelskim. Refleksje socjologiczne*, Lublin 1998, s. 120-124.

3) Sens życia ludzkiego w perspektywie nadprzyrodzoności

W społeczeństwie, w którym istnieje wiele możliwości nadania sensu ludzkiemu życiu, człowiek nie czuje się bezpieczny, gdyż doświadcza niepewności co do znaczenia własnej egzystencji i ma trudności z odnalezieniem orientacji w świecie. Aby znaleźć dla siebie jakiś punkt oparcia, człowiek zwraca się ku sobie i poszukuje go we własnej historii życiowej.

Stara się także za wszelką cenę o uzdrowienie ciała i ducha, które czasem daje mu poczucie trwałego zwycięstwa nad kruchością ludzkiej egzystencji. Zanika wówczas tęsknota za nowym niebem i nową ziemią, gdyż cała uwaga skupiona jest na doczesności.

Osoby konsekrowane jako współcześni prorocy ukazują swoją działalność oraz całym swoim życiem nadprzyrodzony wymiar ludzkiej egzystencji. Sens życia konsekrowanego odsłania się dopiero w perspektywie transcendencji. Osoby konsekrowane pełnią rolę proroków zapowiadających swoją postawą nadejście „nowych czasów”, w których urzeczywistni się królestwo Boże, czyli znajdzie pełną realizację ideał zawarty w Ewangelii. W owej zapowiedzi „nowych czasów”, których nastanie ogłasza samo życie wspólnot konsekrowanych, ukryte jest skierowane do współczesnych ludzi wezwanie do nawrócenia, a tym samym do udziału w budowaniu królestwa Bożego na ziemi. Jako prorocy osoby konsekrowane mają apelować do wierzących o przemianę dzisiaj ze względu na pełnię szczęścia jutro.

Zadaniem Kościoła jest przeciwstawić się współczesnym trendom, które stoją w sprzeczności z tradycją chrześcijańską: dowolność, indywidualizm, obojętność wobec innych, brak solidarności z cierpiącymi i przesadny kult samorealizacji³⁰. Wierzący mają obowiązek występować przeciw temu, co narzuca ludziom współczesny świat, mierzący wartość człowieka osiągniętą przez niego popularnością, błyskotliwością kariery czy zakresem zdobytej władzy. Uczniowie Chrystusa mają równocześnie ukazywać światu, że kto idzie za Chrystusem, doskonałym Człowiekiem, sam coraz bardziej staje się prawdziwym człowiekiem (por. KDK 41).

W tej perspektywie osoby konsekrowane są powołane do wyraźnej proklamacji prawdy o Chrystusie, w którym Bóg daje ludziom najdoskonalszy wzór urzeczywistnienia swego własnego człowieczeństwa. Jak prorokom biblijnym, którzy są w rękach Boga, i dlatego nie cofną się przed niczym, nie wolno im zamilknąć pod presją mediów, które szerzą przekonanie, że Kościół stara się wywierać na ludzi nacisk, krępować ich wolność i manipulować w celu realizacji jakiś własnych sekretnych interesów. Osoby konsekrowane świadome swego charyzmatu prorockiego winny wspierać Kościół w ukazywaniu ewangelicznej wizji życia, w której człowiek osiąga swą ludzką pełnię nie wtedy,

³⁰ M. Kehl, s. 46.

gdy żyje dla siebie, lecz wówczas, gdy za przykładem Chrystusa ofiaruje całe swoje życie na służbę Bogu i ludziom.

Wielu przypisuje dzisiaj chrześcijaństwu „niewydolność komunikacyjną”, tzn. niezdolność do głoszenia Ewangelii w taki sposób, aby człowiek naprawdę był przekonany, że jest rzeczą dobrą i uwalniającą oprzeć swoje życie na wierze w Boga. Objawia się tutaj bezradność Kościoła, którego proklamacja prawd wiary dla współczesnych ludzi nie jest już przepowiadaniem dobrej nowiny Chrystusa. Używane przez niego pojęcia: „Bóg”, „odkupienie”, „łaska”, giną w sercach wielu ludzi jako niezrozumiałe, zimne i bez znaczenia.

Prorocka misja osób konsekrowanych wychodzi naprzeciw ludziom, którzy chcą dzisiaj bardziej doświadczyć wiary aniżeli poznać treść zasad teologicznych i uznać je za prawdziwe. W życiu proroka jego wiara staje się czynem i w ten sposób może stać się przedmiotem doświadczenia. Znaczenie słów, które wypowiada z Bożego mandatu, odsłania się w jego zachowaniu i w kształcie relacji, jakie nawiązuje ze swoim otoczeniem. Wówczas to typowe dla ludzkiej rzeczywistości postawy i wydarzenia stają się ilustracją dla zbawczego działania Boga względem ludzi.

Tego rodzaju prorocka komunikacja Bożego orędzia w żywych znakach odgrywa istotną rolę z uwagi na sytuację, w której żyje współczesny człowiek, zasypywany codziennie lawiną informacji i propozycji. W świecie, który szczelnie wypełnia „szum informacyjny”, szczególnej wartości nabierają niewerbalne formy przekazu, a zwłaszcza komunikacja na płaszczyźnie odniesień międzyosobowych, która mocniej przemawia i głębiej wpisuje się w serce człowieka niż zdania poprawnie zbudowane pod względem logicznym i stylistycznym³¹.

* * *

Podobnie jak w dalekiej przeszłości tak i dzisiaj prorocy nie mają łatwego życia. Wierne swej profetycznej misji osoby konsekrowane, piętnując wszystko, co sprzeciwia się woli Bożej, oraz wskazując na nowe drogi realizacji Ewangelii w życiu ludzi, występują przeciw „mocom”, złemu „światu” i „kłamstwu”³². Narazają się tym samym na kpiny, odrzucenie, a nawet unicestwienie przez ludzi. Los proroka nie może ich jednak przerazić i skłonić do zaniechania misji. Ich gotowość, by także w perspektywie utraty wolności i życia głosić Bożą prawdę, jest najmocniej przemawiającym argumentem za tym, że posyła ich Bóg – Źródło prawdy i nadziei na szczęście nieprzemijające.

³¹ R. Hajduk, s. 253.

³² *Prophete*, w: K. Baumgartner, P. Scheuchenpflug, *Lexikon der Pastoral*, t. II, Freiburg i. B. 2002, s. 1383-1385.